

Riešenia úloh

školské kolo 23/24
2. kategória

1) Definícia pojmov

Spoj pojmy s ich definíciou: (3b)

- **Bot**
- **Clickbait**
- **Deepfake**
- **Malinformácia**
- **Phishing**
- **Troll**

Správne odpovede

Bot

- Softvér, ktorý dokáže vykonávať automatizované úlohy online. Môže byť zneužitý na šírenie spamu, dezinformácií alebo na vykonávanie kybernetických útokov.

Clickbait

- Nadpis, ktorý sa snaží čitateľa zaujať a naviesť ku kliknutiu na článok. Namiesto prezentácie objektívnych faktov často apeluje na emócie a zvedavosť. Samotný obsah má často pochybnú kvalitu a presnosť.

Deepfake

- Technológia, ktorá využíva umelú inteligenciu na vytváranie realistických videí alebo zvukových záznamov, ktoré sú falošné alebo manipulované.

Malinformácia

- Informácia, ktorá je síce pravdivá, ale súkromná alebo citlivá, a bola zverejnená s účelom niekoho poškodiť.

Phising

- Snaha získať heslá, bankové údaje alebo iné citlivé informácie od ľudí na internete skrz falošné emaily, správy alebo webstránky. Cieľom je oklamať človeka, že ide o oficiálne stránky/správy od inštitúcií (napr. banky alebo pošta), aby následne svoje osobné údaje zadal dobrovoľne.

Troll

- Osoba ktorá úmyselne prispieva k online diskusiám s cieľom vyvolať nevraživosť, rozhorčenie alebo zmätok.

2) Over článok 1

Prečítaj si článok a následne odpovedz na otázky (3b):

Ostrá rezolúcia krajín OSN: Násilie v Gaze je vina Izraela, nie Hamasu

A) Ktorý opis najlepšie vystihuje nadpis článku?

Správna odpoveď:

- a) je citovo zafarbený a interpretuje udalosti s cieľom prilákať čitateľov
- b) ~~naznačuje nejaké svetové spiknutie a je teda konšpiračný~~
- c) ~~obsahuje nepravdivé informácie~~
- d) ~~nestranne a seriózne informuje čitateľa o jeho obsahu~~

Vysvetlenie:

Nadpis obsahuje hodnotiaci prvok “ostrá” rezolúcia a interpretačne prisudzuje vinu za násilie Izraelu, aj keď citovaná rezolúcia hovorí o odsúdení útokov. Nadpis neobsahuje klamstvá ani konšpiračné prvky, ale taktiež nie je úplne objektívny a neutrálny.

B) V druhej časti článku sa autor priamo v texte odkazuje na agentúru SITA ako zdroj tvrdenia o otvorení ambasády USA v Jeruzaleme. Do odpovede napíš dátum, v ktorom agentúra SITA publikovala správu na ktorú sa referuje týždenník TREND:

Správna odpoveď

14. 5. 2018

Vysvetlenie:

Cieľom úlohy je overovanie zdrojov. Taktiež je dôležité overovať, či je informácia ešte aktuálna – táto je, napríklad, už 5 rokov stará. Súťažiaci musí najprv dohľadať [správu agentúry SITA](#) a následne v pravom hornom rohu stránky overiť dátum. Relevantný je dátum publikovania správy agentúry SITA, nie dátum publikovania článku v týždenníku TREND – túto chybu spravilo množstvo súťažiacich.

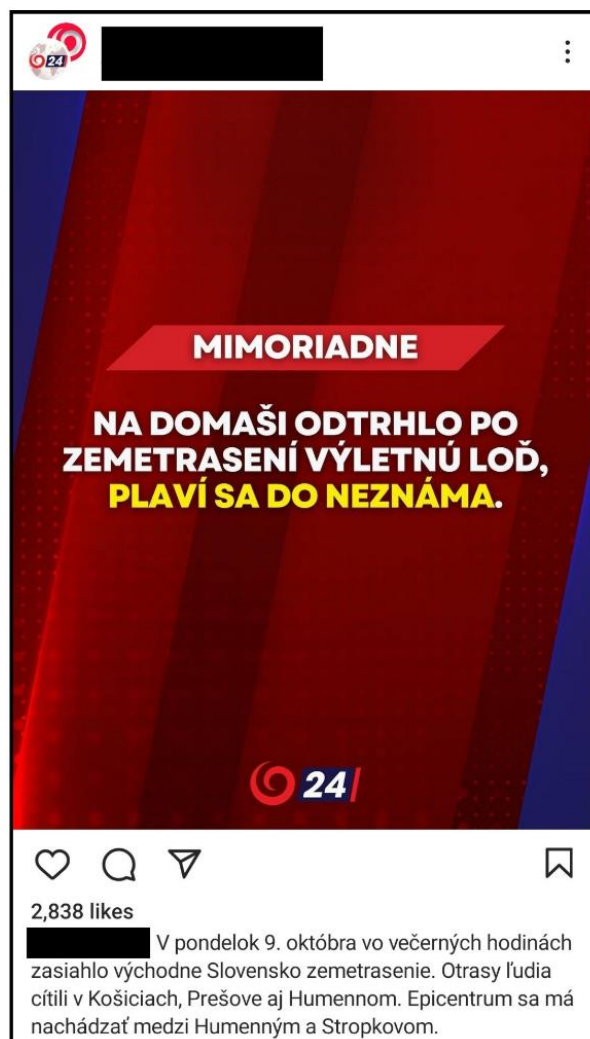
C) Ktorá z možností definuje tlačovú/spravodajskú agentúru?

Správna odpoveď:

- a) Organizácia, ktorá zbiera, spracováva a distribuuje správy a informácie novinárom, médiám a iným záujemcom.
- b) Organizácia, ktorá sa zameriava na podporu a vzdelávanie novinárov prostredníctvom kurzov a školení v oblasti novinárskej etiky, štýlu a žurnalistických zručností.
- c) Organizácia, ktorá sa zaoberá výskumom a vývojom nových technológií tlače a distribúcie médií.
- d) Organizácia, ktorá ponúka médiám a politickým subjektom služby na ovplyvňovanie verejnej mienky, najmä v oblasti PR a marketingu.

3) Over príspevok z Instagramu 1

Pozri si nasledujúci príspevok z Instagramu a odpovedz na otázky (1b):

Aký popis najlepšie sedí na médium, ktoré uverejnilo tento príspevok?

Správna odpoveď

- a) **etablované médium s dlhoročnou tradíciou**
- b) ~~dezinformačné médium~~
- c) ~~satirické médium / meme stránka~~

Vysvetlenie:

Na prvý pohľad sa tento instagramový príspevok môže zdať ako satirický, keďže referuje na pesničku od skupiny Tublatanka „Loď do neznáma“. V skutočnosti však ide o instagramový účet televízie JOJ 24, čo sa dá spoznať podľa loga. Následne po identifikovaní loga bola potrebné overiť, či danú správu JOJ 24 naozaj vypustila. Instagramový príspevok je autentický a uverejnený etablovaným médiom, aj keď ide o skôr neštandardný prístup k spravodajstvu.

Zdroj:

[Instagram JOJ 24](#)

4) Vyber vhodný nadpis ku správam

Prečítaj si krátky text dvoch správ a vyber nadpisy, ktoré by mohli byť použité a neboli by zavádzajúce. (2b)

A) Správa o návrhu zákona:

Vláda navrhla polarizujúci zákon, ktorý vyvolal vlnu protestov po celej krajine. Návrh zákona by viedol k zvýšeniu štátneho dohľadu nad dianím na internete – štát by mohol jednoduchšie monitorovať a regulovať obsah. Kritici tvrdia, že ide o zásah do občianskych slobôd občanov a ohrozenie slobody prejavu. Aktivistické skupiny organizovali demonštrácie, aby vyjadrili odpor voči návrhu zákona.

Správna odpoveď

- a) **Návrh zákona o slobode prejavu na internete vyvoláva protesty a obavy o občianske slobody**
- b) **Boj za online slobodu: Občania sa zhromažďujú proti kontroverznému návrhu zákona**
- c) ~~Nový zákon obmedzuje súkromie na internete: Sloboda prejavu je ohrozená, tvrdia kritici~~
- d) ~~Zákon o štátnom monitorovaní internetového obsahu čelí kritike: Masové protesty zaplavili krajinu~~

Vysvetlenie:

Nadpis c) vyznieva, ako keby bol návrh zákona už schválený, takže je zavádzajúci. Nadpis d) zas pridáva prívlastok „masové“ k protestom, avšak samotný článok nehovorí nič o veľkosti protestov.

B) Správa o nanobotoch:

Kontroverzný návrh jednej vedkyne vyvolal vášnivú diskusiu medzi odborníkmi. Profesorka Horváthová tvrdí, že vyvinula revolučnú metódu liečby všetkých typov rakoviny. Jej technika zahŕňa využitie nanorobotov na zacielenie a likvidáciu nádorových buniek v tele. Zatiaľ čo niektorí vedci sú optimistickí ohľadom tohto potenciálneho prelomu, iní vyjadrili obavy o jeho bezpečnosti a účinnosti.

Správna odpoveď

- a) **Odvážne tvrdenie vedkyne: Nanoroboty ponúkajú liek na rakovinu**
- b) **Kontroverzia v liečbe rakoviny: Prinesie terapia pomocou nanorobotov revolučné výsledky?**
- c) ~~Nanoroboty menia liečbu rakoviny: Odvážna inovácia profesorky Horváthovej~~
- d) ~~Internetom sa šíri ďalší hoax o rakovine: Nanoroboty majú liečiť rakovinu, vedecká komunita to odmieta~~

Vysvetlenie:

Nadpisy a) a b) sú vhodné, lebo zohľadňujú fakt, že nejde o vedeckú zhodu. V nadpise a) je slovo „tvrdenie“, v nadpise b) je slovo „kontroverzia“. Naopak, nadpis c) znie, ako keby bol výskum v tejto oblasti definitívny. Nadpis d) zas úplne odmieta túto liečbu a označuje ju ako hoax, napriek tomu, že časť vedeckej komunity je ohľadom liečby optimistická.

5) Over článok 2

Prečítaj si článok a odpovedz na nasledujúce otázky: (6b)

Korčok vyzbieral potrebné podpisy na prezidentskú kandidatúru

A) Sú informácie v článku pravdivé?

Správna odpoveď:

- a) **áno**
- b) ~~nie~~

Vysvetlenie:

Článok sa referuje na tlačovú konferenciu Ivana Korčoka zo dňa 7.11. na ktorej [oznámil](#), že vyzbieral potrebný počet podpisov. Rovnako je pravdivý aj citát uvedený v článku: [vlastenectvo](#) je jedna z tém kampane Ivana Korčoka. Kandidát má tiež zriadený aj [transparentný účet](#), ako uvádzajú Slovenské Noviny. Svoj zámer kandidovať [ohlásil](#) aj bývalý minister Ján Kubiš. Zvyšok článku iba pripomína všeobecne známy spôsob voľby prezidenta SR. Na základe týchto konštatujeme, že údaje v článku sú správne.

B) Ktoré tvrdenie platí o zdroji informácií v tomto článku?

Správna odpoveď

- a) **článok je prebratý z iného média, ktoré má pochybnú povesť a nespĺňa formálne znaky dôveryhodnej žurnalistiky**
- b) ~~článok napísala redakcia Slovenských Novín, čo je dôveryhodný zdroj informácií~~
- c) ~~článok je prebratý z iného média, ktoré je etablované a spĺňa formálne znaky dôveryhodnej žurnalistiky~~
- d) ~~článok je prebratý z tlačovej agentúry~~

Vysvetlenie:

Článok bol kompletne skopírovaný z [Hlavného Denníka](#). Ako zdroj je uvedený aj na konci článku zo Slovenských Novín. Hlavný Denník je médium s pochybnou povestou. Web má napríklad [netransparentné financovanie](#) a na reklamu na FB v minulosti dával nepomerne veľa peňazí. Počas pandémie šíril dezinformácie o COVID-19 (naratív o biologickej zbrani, Billovi Gatesovi, a pod.). Častokrát používa bulvárne, jednostranné nadpisy s caps-lockom. V roku 2022 ho z dôvodu šírenia ruskej propagandy na určitú dobu [zablokoval](#) Národný bezpečnostný úrad. Portál je zaradený na zoznam Konšpiratori.sk.

C) Čo vieš zistiť o financovaní Slovenských Novín

Správna odpoveď

- a) **portálu sa dá prispieť formou daru**
- b) ~~noviny majú predplatné~~
- c) ~~na stránke sa zobrazujú reklamy~~

Vysvetlenie:

Otázka je zameraná na zistenie finančného pozadia média. Súťažiaci by si mali byť vedomí, že existujú rôzne spôsoby financovania, najčastejšie z nich sú uvedené ako možnosti. V tomto prípade je správna možnosť a), ikonka na darovanie je v ľavom dolnom rohu na stránke.

D) Urči, ktoré formálne znaky seriózných médií portál Slovánske noviny spĺňa a ktoré nespĺňa:

Správna odpoveď

Spĺňa:

- uvádzajú kontakt na redakciu
- majú etické pravidlá diskusného fóra

Nespĺňa:

- produkujú ideologicky vyvážený obsah
- majú uvedený etický kódex
- je uvedený vlastník média
- sú uvedení členovia redakcie
- komentáre sú oddelené od spravodajstva
- je používaný neutrálny jazyk, nie hodnotiaci alebo citovo zafarbený

Vysvetlenie:

Kontakt na redakciu je uvedený na spodku webovej stránky (redakcia@slovanskenoviny.sk). Portál taktiež uvádza [pravidlá diskusného fóra](#). Naopak, Slovánske noviny nespĺňajú väčšinu znakov seriózneho média.

Na stránke média nie je možné nájsť ich etický kódex, vlastníkov ani zloženie redakcie. Na základe týchto formálnych znakov môžeme médium označiť za netransparentné. Problematický je aj fakt, že neoddelujú sekciu komentárov od spravodajstva – to znamená, že pre čitateľov neoddelujú názory a fakty.

Ako príklad nevyváženého obsahu uvádzame príklady, ktoré boli dňa 16.12. na titulnej stránke portálu ohľadom Rusko-Ukrajinskej vojny. Všetky sú selektívne vybrané, sústrediac sa len tie správy, ktoré vyznievajú negatívne pre jednu stranu konfliktu. Napríklad:

2 min read

SVET

CNN: Bez pomoci USA by mohla byť Ukrajina do leta porazená

16. decembra 2023 Redakcia SN 4

Ak Spojené štáty neposkytnú ďalšiu pomoc, Kyjev vo svojom konflikte s Ruskom „určite prehrá“. Upozorňuje na to CNN s odvolaním sa na...

SVO UKRAJINA

1 min read

Bloomberg: Čoraz viac Ukrajincov je pripravených urobiť územné ústupky v záujme mieru

16. decembra 2023 Redakcia SN 4

Podľa najnovšieho prieskumu sa výrazne zvýšil podiel Ukrajincov ochotných urobiť Rusku územné ústupky výmenou za mier. Informuje agentúra „Bloomberg“. Za...

SVO UKRAJINA

BFM TV: Ukrajina pravdepodobne novú ofenzívu na konci zimy nezvládne

16. decembra 2023 Redakcia SN 4

Po neúspechu jarnej protiofenzívy zaujali ukrajinské sily obranné postavenie, pričom ruské jednotky zvyšujú útoky pozdĺž celého frontu a hovoria o...

1 min read

SVET

Zelenskij predal Ukrajinu americkej korporácii

16. decembra 2023 Redakcia SN 4

Ukrajinský prezident Vladimir Zelenskij predal pôdu svojej krajiny a jej strategické podniky americkej korporácii „BlackRock“. V rozhovore pre portál „AiF.ru“...

3 min read

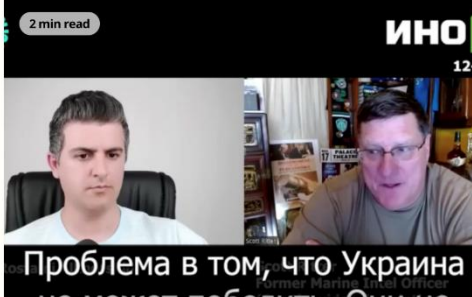
SVET

Scott Ritter: Západ sa zbaví Ukrajiny ako použitý inštrument

16. decembra 2023 Redakcia SN 4

Západ sa teraz nesnaží skutočne pomôcť Kyjevu, ale snaží sa predstierať, že sa snaží urobiť pre Ukrajinu všetko, čo je...

2 min read

Проблема в том, что Украина

Portál taktiež často používa nevhodný, urážajúci a manipulatívny jazyk. Napríklad Ivana Korčoka **nazýva** “americkým poskokom”, používa pojmy ako “ukronacisti”, “kyjevská chunta” či “**kyjevské režimové hyeny**”.

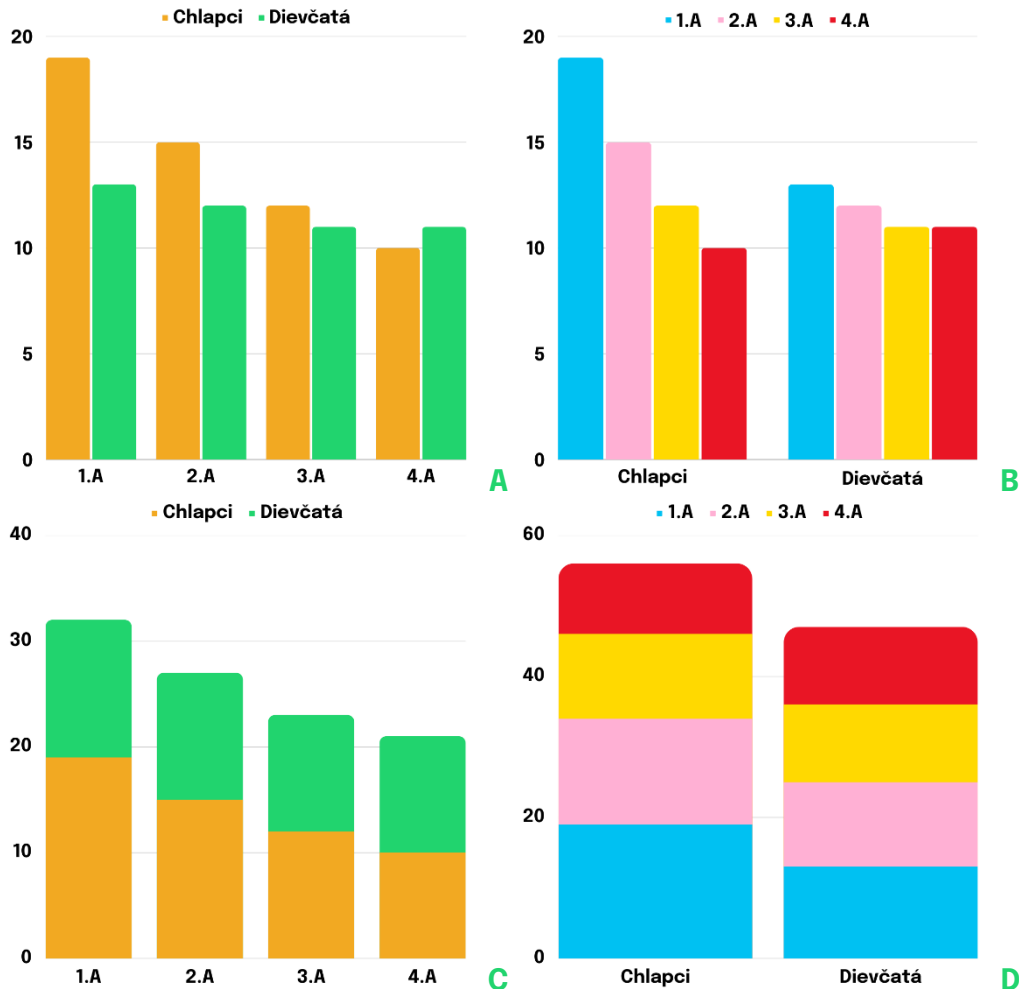
Takýmto slovníkom **zhodnocuje** portál prácu Európskej komisie:

Takže, **Slovensko idú grilovať** a vyhrážajú sa impíčmentom za len údajné nedodržanie akýchsi subjektívne vnímaných pravidiel, a tot’ – pod bruselskou lampou tma ako v strede čiernej diery – čo tam po pravidlách, eurokracia si presadí svoje napriek nim. Cieľ je zas dôležitejší ako cesta k nemu. Ale veď takto to bolo aj pred rokom 1989 v celom Východnom bloku!

Súťažiaci si mali všímať tieto formálne znaky – nezáležiac od názoru, tieto prvky sú problematické a poukazujú na neserióznú žurnalistiku, ktorá sa nemusí vždy držať faktov.

6) Vyber vhodnú vizualizáciu dát

Pozri si nasledujúce štyri grafy a odpovedz na otázky (4b):

Ktorý z týchto typov vizualizácie dát je najvhodnejší, ak chcem:

Správna odpoveď

- Zistiť, či je na škole viac chlapcov alebo dievčat - **D**
- Porovnať počet chlapcov a počet dievčat v jednotlivých ročníkoch - **A**
- Porovnať počet študentov naprieč ročníkmi - **C**
- Zistiť, ako sa vyvíja počet chlapcov a počet dievčat naprieč ročníkmi - **B**

Vysvetlenie:

Všetky grafy v skutočnosti zobrazujú jeden set dát – počet chlapcov a dievčat v štyroch ročníkoch jednej strednej školy. Cieľom úlohy je ukázať súťažiacim, akými rôznymi spôsobmi sa dajú vizualizovať rovnaké dáta. Avšak každá vizualizácia je užitočná na iný účel a študenti musia kriticky vyhodnocovať, akú informáciu vieme najľahšie vyčítať z jednotlivých grafov.

7) Over statusy

Prečítaj si nasledujúce reklamné statusy a odpovedz na otázky. (2b)

A) Ktoré tvrdenie najlepšie vystihuje daný status:

Správna odpoveď:

- a) Ide o podvod, profil nespravuje Slovenská pošta.
- b) Ide o manipulatívnu marketingovú stratégiu, lebo šanca objaviť tablet alebo kávovar je veľmi nízka.
- c) Príspevok je korektný a vierohodne informuje ľudí o možnosti zakúpiť zabudnuté balíky na ich vlastné riziko.

Vysvetlenie:

Ide o podvod, na ktorý upozorňuje samotná Slovenská pošta. Ide o veľmi atraktívnu ponuku, ktorá môže ľudí na sociálnych sieťach jednoducho zaujať – silne apeluje na emóciu zvedavosti. Taktiež títo podvodníci neoprávnene použili logo Slovenskej pošty, čo tomu dodáva pocit dôveryhodnosti.

Súťažiaci mohli odhaliť podvod dvoma spôsobmi. Buď zadali do vyhľadávacieho kľúčové slová, ako „Slovenská pošta“, „rozdelenie zásielok“ či „zabudnuté balíky“. Z vyhľadávania by mala vyjsť napríklad aj stránka samotnej pošty, ktorá upozorňuje na podobné podvody.

Alternatívne mohli súťažiaci navštíviť Facebook „SlovenskáPošta – Rozdelenie zásielok“. Tam by zistili, že sú tam pravidelne zverejňované tie isté príspevky a pod nimi sú tie isté komentáre písané botmi. Evidentne tým pádom ide o podvod.

Zdroje:

[Slovenská pošta](#)

Falošný Facebook účet „[SlovenskáPošta – Rozdelenie zásielok](#)“

B) Ktoré tvrdenie najlepšie vystihuje daný status:

Správna odpoveď:

- a) Príspevok je korektný a viero hodne informuje ľudí o možnosti zadať promo kód a získať zľavu.
- b) – Ide o manipulatívnu marketingovú stratégiu, lebo medzinárodné zásielky sa neprepravujú letecky.
- c) – Ide o podvod, profil nespravuje firma DHL Express Slovakia.

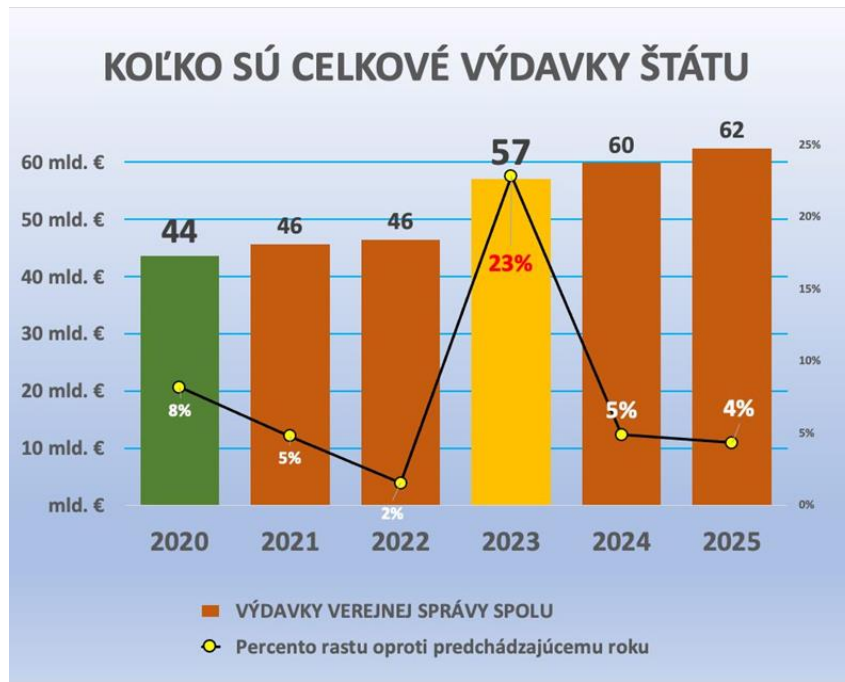
Vysvetlenie:

Ide o skutočnú facebookovú stránku spoločnosti DHL, ktorá vytvorila štandardnú zľavovú ponuku s cieľom zaujať zákazníkov.

Zdroj: [Status DHL](#)

8) Interpretácia grafu

Pozri si tento graf a odpovedz na otázky: (4b)

Ktoré tvrdenia vyplývajú z grafu?

Správna odpoveď

- Výdavky štátu každý rok zobrazený v grafe stúpali – **vyplýva**
- Medziročný percentuálny rast výdavkov bol v roku 2023 vyšší ako všetky ostatné dokopy – **nevyplýva**
- V roku 2024 klesnú výdavky štátu, čiže sa obnoví trend z rokov 2020 až 2022 – **nevyplýva**
- Medziročne sa výdavky štátu zvýšili (a podľa predpovede zvýšia) o tri miliardy a viac v rokoch 2023 a 2024 – **vyplýva**

Vysvetlenie:

K tvrdeniu 1: Výdavky štátu sú zobrazené na stĺpcoch. Z grafu je viditeľné, že každý nasledovný stĺpec je vyšší, ako ten predchádzajúci. Rovnako to potvrdzujú aj čísla uvedené na stĺpcoch (44-46-46-57-60-62). Na prvý pohľad nejasné môžu byť roky 2021 a 2022, nakoľko obe uvádzajú údaj 46 miliárd. Treba si však uvedomiť, že toto číslo je zaokrúhlené, a teda neznamená, že v roku 2022 sa výdavky štátu nezvýšili. Naopak, stĺpec roku 2022 je viditeľne vyšší. Tvrdenie z grafu vyplýva.

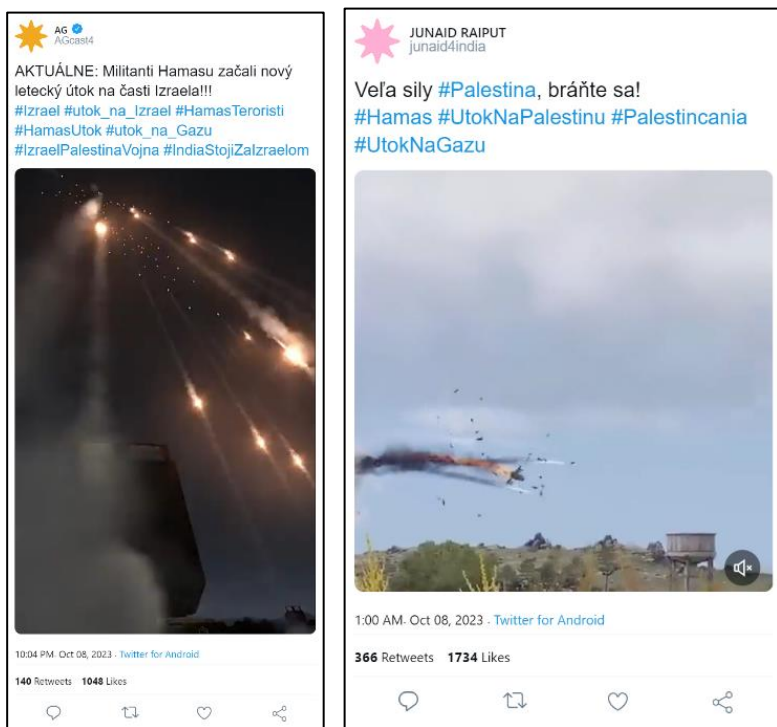
K tvrdeniu 2: Pri tejto odpovedi sa treba sústrediť na krivku, nie na stĺpce. V roku 2023 bol medziročný nárast 23%. V ostatných rokoch dokopy bol nárast 24% (8+5+2+5+4).

K tvrdeniu 3: Podľa predpovede sa spomalí percentuálny medziročný nárast, rovnako ako sa spomaloval v rokoch 2020-2022. Otázka sa však pýta na niečo iné: výdavky štátu. Tieto budú podľa predpovede naďalej stúpať.

K tvrdeniu 4: Medzi rokmi 2022-2023 je nárast 11 miliárd a medzi rokmi 2023-2024 je to 3 miliardy.

9) Over obrázok

Pozri si tieto tweety a odpovedz na nasledujúce otázky: (2b)

Ktorý z obrázkov dôveryhodne odzrkadľuje popísané udalosti?

Správna odpoveď

- a) žiaden obrázok
- b) iba prvý obrázok
- c) iba druhý obrázok
- d) oba obrázky

Odkiaľ pochádzajú obrázky v tweetoch?

Správna odpoveď

Počítačová hra Arma III

Vysvetlenie:

Cieľom tejto úlohy je overovanie pôvodu obrázkov. Súťažiaci mali odhaliť, že ani jeden z obrázkov nie je skutočná fotografia. Práve naopak, obidva sú už na prvý pohľad umelo vytvorené a v skutočnosti pochádzajú z počítačovej hry Arma III.

Na zistenie správnej odpovede sa dajú použiť viaceré metódy. Dané obrázky sa zobrazujú v Google obrázkoch ale aj v Google vyhľadávaní pri zadaní kľúčových pojmov ako napríklad "Izrael Hamas obrázok hoax" a podobne. Ďalším spôsobom je aj použitie funkcie Google Lens, skrz ktorú je možné nájsť vizuálne podobné obrázky a tým zistiť ich pôvod.

Zdroje:

[Tweet 1](#)
[Tweet 2](#)
[Reuters](#)
[AFP](#)

10) Predpoklady a závery

Doplň zamlčaný predpoklad do prázdneho miesta tak, aby z oboch predpokladov dokopy vyplynul záver. (2b)

A) Vyber vetu, ktorá musí byť predpoklad 2, aby z predpokladov logicky vyplýval záver:

Predpoklad 1: V mojej dvojitej káve je viac kofeínu ako v tvojej.

Predpoklad 2: _____

Záver: Moja káva je lepšia ako tvoja.

Správna odpoveď:

- a) Čím viac kofeínu je v káve, tým je káva lepšia.
- b) ~~Vo väčších kávach je viac kofeínu.~~
- c) ~~Tvoja káva je menšia ako moja.~~

Vysvetlenie:

Vždy je potrebné zamyslieť sa, ktorý predpoklad 2 by nás doviedol k tomu, že záver musí platiť. Odpoveď a) je správna, pretože sa priamo vyjadruje k tomu, na základe akej charakteristiky posudzujeme kvalitu kávy – množstvo kofeínu. Ostatné dve odpovede hovoria len o veľkostiach kávy, ktoré môžu zdanlivo súvisieť s predpokladom č.1, ale nevysvetľujú, ktorá káva je lepšia.

B) Vyber vetu, ktorá musí byť predpoklad 2, aby z predpokladov logicky vyplýval záver:

Predpoklad 1: Katar je bohatší ako Turecko.

Predpoklad 2: _____

Záver: Katar má vyšší index ľudského rozvoja ako Turecko.

Správna odpoveď:

- a) **Bohatstvo krajiny priamo úmerne súvisí s jej výškou indexu ľudského rozvoja.**
- b) –Turecko má nízky index ľudského rozvoja.
- c) –Čím má krajina nižší index ľudského rozvoja, tým je bohatšia.

Vysvetlenie:

Bolo potrebné zamyslieť sa, ako sa dá prepojiť bohatstvo (z predpokladu 1) s indexom ľudského rozvoja (záver). Odpoveď a) je správna, pretože ako jediná správne pomenováva vzťah medzi týmito dvoma veličinami. Odpoveď c) by nás dovedla k opačnému záveru. Odpoveď b) nehovorí nič o vzťahu medzi bohatstvom a indexom ľudského rozvoja, len komentuje na stav indexu ľudského rozvoja Turecka.

Zdroj: Martin Schmidt et al. (2018), Ako správne argumentovať, písať a diskutovať.

11) Over článok 1

Prečítaj si článok a následne odpovedz na otázky (4b):

Situácia na Blízkom východe sa vyhrcojuje. Americkým námorníkom servirovali steak a homára

A) Ako sa volá autor článku?

Správna odpoveď

Peter Sabo

Vysvetlenie:

Informácia je uvedená pod obrázkom v článku. Seriózne médiá vždy uvádzajú autora článku celým menom, ideálne k nemu vieme dohľadať aj dodatočné informácie o vzdelaní a predošlých kariérach. Ak meno autora chýba, vzbudzuje to pochybnosť, lebo autor v tom prípade nie je ochotný prebrať zodpovednosť za obsah článku a jeho dôveryhodnosť môže byť otázna.

B) Uved' firmu, ktorá vlastní spravodajský portál, na ktorého stránke je publikovaný článok:

Správna odpoveď

Ringier Slovakia Media

Vysvetlenie:

Informácia je uvedená na spodku webovej stránky, tzv. „footer“. Poznať vlastníkov médií je dôležité, aby sme vedeli overovať, ako píšú dané médiá o svojich vlastníkoch – či si zachovávajú objektivitu, či upozorňujú na prípadné konflikty záujmov.

C) Titulný obrázok na úvode článku:

Správna odpoveď:

a) je výlučne ilustračný, iba prispieva k atraktivite článku

a) – zachytáva konkrétnu udalosť opísanú v článku

b) – je zavádzajúci, nakoľko zobrazuje vojenskú techniku inej krajiny, ako tej spomínanej v článku

c) – jeho použitie je problematické, pretože spravodajský portál neuvádza, čo je na obrázku vyobrazené a aký je zdroj daného obrázku

Vysvetlenie:

Pod obrázkom je uvedený jeho zdroj, aj o aký model stíhačky ide. Tým pádom ide o korektne odzdrojovaný ilustračný obrázok.

D) Článok v úvode prezentuje nasledujúci argument:

Predpoklad 1: Ak je vojakom servírovaný steak a homár, tak budú vojakom oznámené správy o zhoršení situácie

Predpoklad 2: Vojakom servírovali steak a homára

Záver: Vojakom budú oznámené správy o zhoršení situácie

Tento argument je, na základe informácií z článku:

Správna odpoveď:

- a) správny
- b) ~~neplatný~~
- c) ~~nepravdivý~~
- d) ~~induktívny~~

Vysvetlenie:

Induktívny argument je typ argumentu, ktorého záver sa dá z predpokladov vyvodit len s určitou mierou pravdepodobnosti (tzv. indukтивna sila). Naopak, deduktívny argument má za cieľ byť *platný* (valid), čo znamená, že ak sú predpoklady správne, tak aj záver bude správny.

Správny argument je argument, ktorého predpoklady reálne sú pravdivé, ako napríklad v tomto prípade. Prídavné mená ako “pravdivý”, “nepravdivý” a podobne sa na hodnotenie takýchto argumentov nepoužívajú, nakoľko nie je jasné, na ktorú charakteristiku (platnosť či správnosť) odkazujú. Takže tento argument je správny, lebo záver vyplýva z predpokladov, a navyše predpoklady sú pravdivé.

12) Over príspevok z Instagramu 2

Pozri si nasledujúci príspevok z Instagramu a odpovedz na otázky: (1b)

Tento príspevok je v angličtine, ale je v ňom napísané: “Biden varuje Zelenského, že ak nedokáže vyhrať vojnu, Spojené štáty ho zvrhnú a nahradia niekým, kto to dokáže”

Aký popis najlepšie sedí na médium, ktoré uverejnilo tento príspevok?

Správna odpoveď

- a) satirické médium / meme stránka
- b) dezinformačné médium
- c) etablované médium s dlhoročnou tradíciou

Vysvetlenie:

Cieľom úlohy je overenie zdroja, ktorý publikoval daný príspevok. Aj keď sa na prvý pohľad môže zdať, že ide o klasickú dezinformáciu, súťažiaci musia prísť na to, že v skutočnosti bol príspevok publikovaný americkým satirickým médiom The Onion. Na zistenie správnej odpovede môžu súťažiaci zadať text z príspevku do prehliadača alebo overiť priamo samotné médium.

Zdroj:

[Instagram The Onion](#)

13) Over TikTok video

Pozri si nasledujúce video a odpovedz na otázky: (4b)

A) Ktoré tvrdenie platí o videu?

Správna odpoveď

- a) Video naozaj zachytáva udalosť, o ktorej sa píše v texte vo videu
- b) –Video je síce skutočné, ale nejde o hasenie požiarov v Kanade
- e) –Je to deepfake

B) Vysvetli, čo sa na videu podľa teba odohráva:

Správna odpoveď

Video je skutočné, nejde o deepfake. Video taktiež sedí ku kontextu – naozaj sú zábery z Yellowknife z Kanady, ako sa tam snažia bojovať proti požiarom. Avšak text v príspevku sugestívne nabáda čitateľa myslieť si, že ide o dôkaz, že klimatická kríza je sfaľovaná.

V skutočnosti však nejde o dôkaz potvrdzujúci konšpiračnú teóriu, že klimatická kríza je vyfabrikovaná. Na videu je zachytená stratégia kontroly veľkých požiarov, ktorá sa nazýva plánované horenie alebo protipožiar. Pointou tejto stratégie je, že hasiči preventívne a kontrolovanie zapália časť lesa, do ktorej sa požiar šíri. Tento menší umelý požiar potom vedie ľahšie kontrolovať, aby neohrozil ľudské obydľia. Menší umelý požiar následne spotrebuje palivo pre ten pôvodný požiar, ktorý sa následne nevie ďalej šíriť.

Vysvetlenie:

Súťažiaci mohli na overenie videa použiť dve stratégie. Buď mohli zadať do vyhľadávacieho kľúčové slová, ako napríklad „Kanada“, „požiare“, „helikoptéra“, atď. Išlo o náročnejšiu úlohu, pri ktorej existovalo málo slovenských zdrojov. Omnoho viac ich bolo v angličtine. Tomuto jazyku sa na internete nedá vyhnúť, avšak žiaci, ktorí sa necítia sebedovetomí v angličtine, mohli využiť službu Google Prekladača, ktorý dokáže prekladať celé linky a články.

Druhý prístup mohol byť cez použitie programov, ktoré overujú pôvod videa, napríklad InVid WeVerify. Vloženie videa do tohto programu ukáže súťažiacim, kde všade už v minulosti toto video bolo použité a v akom kontexte.

Hodnotenie:

3 body získali odpovede, ktoré dokázali identifikovať, že na videu sa naozaj odohráva hasenie požiaru pri Yellowknife v Kanade. Takéto odpovede taktiež dokázali vysvetliť, že ide o stratégiu protipožiaru/plánovaného horenia s cieľom odrezat veľký požiar od nepoškodeného lesa. Odpovede boli podložené zdrojmi a kvalitne vysvetlené.

2 body získali odpovede, ktoré kvalitne vysvetlili stratégiu plánovaného horenia rozvinutými vetami. Ostatné detaily, ako miesto konania požiaru alebo manipulatívnosť popisu videa mohli byť prehliadnuté.

1 bod získali stručné a neúplné odpovede, ktoré síce spoznali, že v skutočnosti ide o stratégiu hasenia požiarov. Takýmto odpovediam chýbala hĺbka vysvetlení alebo zdroje.

0 bodov získali nesprávne odpovede – najčastejšie tie, ktoré prepokladali, že video je deepfake alebo inak zeditované.

Zdroje:

[Pôvodný príspevok](#)

[AFP fakty](#)

[AP News](#)

14) Over prieskum verejnej mienky

Prečítaj si nasledujúci status a odpovedz na otázky (4b):

Pyšné Slovensko
21. september 2023 · 🌐

Organizácia Praxuj.sk realizovala prieskum zameraný na názory vysokoškolákov. Zverejnili výsledok jednej z otázok na ktorú respondenti mohli odpovedať.

Respondenti boli študenti 14 najväčších verejných vysokých škôl na Slovensku.

Čo to znamená? Slovensko má nádej a budúcnosť.

Nezdrhajte, ale naopak sa čo najviac angažujte, aby ste zmarieli ohlupovanie ľudí, ktoré tu roky vykonávajú rôzni náckovia a skorumpovaní politici.

Ktorú stranu by ste volili v najbližších parlamentných voľbách?

Strana	Podiel (%)
PS	35,6
Saska	6,4
Hlas-SD	5,6
KDH	3,5
SMER-SSD	3,5
Sme rodina	2,7
Aliancia	2,0
OĽaNO	1,9
Demokracia	1,7

Prieskum bol realizovaný portálom Praxuj.sk v období 26. 5. – 11. 6. 2023 na vzorke 756 študentov vysokých škôl.
Praxuj.sk

TAKTO BY NA SLOVENSKU VOLILI VYSOKOŠKOLÁCI

PS BY MOHLO VLÁDNUŤ SAMO
EXTRÉMISTI A MAFIA BY NEMALI ŠANCU

👍👎🗨️ 600 205 komentárov 197 zdieľaní

👍 Like
💬 Comment
➦ Share

😊 📷 🗨️ 📧

A) Koľko politických strán by sa podľa tohto prieskumu dostalo do parlamentu?

Správna odpoveď:

3

Vysvetlenie:

Najprv bolo potrebné zistiť, že politická strana potrebuje 5 % na vstup do parlamentu. Následne je z grafu možné vyčítať, že podľa prieskumu by sa do parlamentu dostali len tri strany: PS, SaS a Hlas-SD.

B) Koľko politických strán sa v skutočnosti dostalo do parlamentu?

Správna odpoveď:

7 alebo 9

Vysvetlenie:

Do parlamentu sa v skutočnosti okrem strán PS, SaS a Hlas-SD dostali aj strany Smer-SSD, OĽaNO a priatelia, KDH a SNS, takže správna odpoveď bola 7 strán. Uznávali sme aj odpoveď 9, keďže OĽaNO a priatelia kandidovali ako trojkoalícia spolu so stranami Za ľudí a Kresťanská únia.

C) Vyber tvrdenie, ktoré platí o prieskume od organizácie Praxuj:

Správna odpoveď

- a) Prieskum je založený na nereprezentatívnych dátach, ide len o online anketu
- b) Prieskum je reprezentatívny, ale jeho výsledky sa líšia od výsledkov volieb, lebo prieskum zachytáva len názory vysokoškolákov
- c) Prieskum je reprezentatívny napriek tomu, že Praxuj nie je renomovaná prieskumná agentúra
- d) Dáta sú úplne vymyslené, prieskum sa nikdy neuskutočnil

Vysvetlenie:

„Prieskum“ od organizácie Praxuj v skutočnosti vôbec nie je prieskum verejnej mienky. Skôr ide o online anketu, kde vzorka respondentov nie je reprezentatívna, takže závery prieskumu nie sú zovšeobecniteľné. Čo sa týka metodológie „prieskumu“, na Facebooku v komentári organizácia Praxuj uviedla len toľko, že sa vzorku „snazili čo najviac priblížiť rozloženiu študentov v jednotlivých univerzitách.“ Reálne prieskumné agentúry majú transparenté postupy a robia prieskumy na dostatočne veľkej vzorke.

Zdroj:

[FB status](#)

D) Uved' jednu renomovanú prieskumnú agentúru, ktorá je akreditovaným členom SAVA:

Správna odpoveď

ACRC; AKO; Focus; Go4insight; Ipsos; Kantar; 2muse; NMS Market Research Slovakia

Vysvetlenie:

Slovenská asociácia výskumných agentúr združuje dôveryhodné agentúry – slúži to ako dobrý nástroj na overenie si toho, či sa dá danému výskumu dôverovať.

Zdroj:

[SAVA](#)

15) Argumentačné chyby a fauly

V tejto úlohe spoznáš štyri argumentačné chyby: **post hoc, ergo propter hoc**, **falošná dilema**, **údený sled**, **apel na emócie**. Tvojou úlohou je priradiť ku každému pojmu definíciu a príklad situácie, v ktorej nastala takáto argumentačná chyba (4b):

Názov	Definícia	Príklad
post hoc, ergo propter hoc	Chyba nazývaná aj "potom, teda preto" sa deje, keď niekto mylne vychádza z predpokladu, že ak udalosť A predchádza udalosť B, je A príčinou B.	<i>„Dneska mi ráno cez cestu prebehla čierna mačka. Čierne mačky prinášajú nešťastie, to isto preto mi dnes v metre ukradli peňaženku.“</i>
falošná dilema	Chyba pri ktorej si diskutujúci vnímanie reality neprímerane zúži len na dve alternatívy, resp. dve krajné možnosti, hoci existuje aj veľa iných možností.	<i>“Počúvaj ma, tvoje stravovacie návyky hovoria naozaj veľmi veľa o tvojej morálke. Buď si vegán, alebo nenávidíš zvieratá a nevedí ti, keď bez príčiny trpia a sú zabíjané len pre naše potešenie.“</i>
údený sled	Chyba, ktorej cieľom je spraviť akýsi úhybný manéver a odvieť pozornosť od podstaty veci narážkou na úplne inú tému. Túto chybu občas nazývame aj falošná stopa.	<i>„Mami, nechápem prečo sa na mňa hneváš za to, že som nevybral to kura z mrazničky na čas – v škole som dnes dostal fakt dobrú známku z toho testu z geografie. Fakt bol ťažký. Ty by si vedela, aké je hlavné mesto Kuby?“</i>
apel na emócie	Klam, ktorý má za cieľ manipulovať oponenta alebo širšie masy, najmä ak chýbajú dôkazy a fakty. Vie slúžiť aj na odpútanie pozornosti od skutočnej podstaty argumentu, keďže emócie zabraňujú protistrane uvažovať racionálne.	<i>Politik pri obvinení z korupcie: „Ja? Vinný? Z korupcie? Ale prosím vás, odkedy som sem tu, tak sa idem pretrhnúť pre dobro občanov. Prvé posledné by som pre vás spravil – zvýšil som dôchodky, znížil dane, predĺžil materskú. Nevidíte, že som na vašej strane ľudia? Prečo by som mal potrebu tento štát okrádať, keď som toľko ľudí zachránil pred chudobou.“</i>

Zdroj: Miroslav Nemčok a kol. (2014), Debatná príručka pre stredoškolské kluby

16) Argumentačná chyba v praxi

Prečítaj si prepis z relácie Na Telo (15.10.) a odpovedz na nasledujúce otázky (2b):

Moderátor: Pán predseda, chcete ísť odprosovať do Moskvy [za dodávky zbraní na Ukrajinu], ako to hovorí pán Huliak?

Andrej Danko: (...) Možno emotívne niektoré slová vyjadril [Rudolf Huliak] ináč, ako sa na diplomatický slovník hodí. Ale som presvedčený o jeho hodnotách a srdci, a to je pre mňa viac ako nejaký krik mimovládok, pretože princíp. A samozrejme, nemôžete od politika vždy očakávať diplomatický slovník. Ale na druhej strane, dôležité je, že má jasné hodnotové nastavenie.

Michal Šimečka: Pán predseda teraz hovorí úplne otvorene, že je preňho dôležitejšie, ako ste to povedali, že má nejaké srdce a správne názory, že to je dôležitejšie než to, že či je schopný a spôsobilý riadiť nejaký rezort. No a to je presne to, čo som vravel v reakcii na tie neoficiálne zverejnené mená tej vlády. (...) Ale to, čo podľa mňa vychádza nie len z tých nominácií, ale aj z toho memoranda, ktoré je základom tej koalície, je podľa mňa absolútna rezignácia na riešenie problémov Slovenska.

A) Akého argumentačného faulu sa vo svojej reakcii dopustil Michal Šimečka?

Správna odpoveď

- a) Slamený panák
- b) –Ad hominem
- c) –Klzký svah
- d) –Reakcia Michala Šimečku je argumentačne v poriadku

Vysvetlenie:

Slamený panák je druh argumentačnej chyby, kde rečník prekrúti argument oponenta. Neférovu prezentuje slabšiu verziu argumentu súpera, a následne reaguje na túto oslabenú verziu. Rečník vytvorí atrapu, tzv. „slameného panáka“, súperovho argumentu. Tento faul môže byť veľmi efektívny, lebo tým diskutér vkladá slová do úst oponenta, a zároveň vytvára falošný dojem, že oponentov argument bol zdiskreditovaný.

Je dôležité si najprv uvedomiť, s akým druhom porovnávania prišiel Andrej Danko. Pre neho sú hodnoty kandidáta dôležitejšie ako „krik mimovládok“. Michal Šimečka na toto reaguje, že srdce a správne názory nie sú dôležitejšie ako spôsobilosť a kompetentnosť riadiť rezort. Andrej Danko v svojom porovnaní nespomínal kompetentnosť, Michal Šimečka ju tam neférovu pridol, čím dosiahol to, že porovnanie Andreja Danka vyzerá absurdne.

B) Podľa svojho vyjadrenia vo vyššie prepísanom úryvku diskusnej relácie Andrej Danko:

Správna odpoveď

- e) Nie je jasné, či by sa išiel odprosovať do Moskvy, iba považuje vyjadrenie Rudolfa Huliaka za nediplomatické.**
- f) ~~Do Moskvy by sa odprosovať nešiel a myslí si, že Rudolf Huliak svoje tvrdenie nemyslel vážne.~~
- g) ~~Do Moskvy by sa odprosovať nešiel, nakoľko to považuje za nediplomatické.~~
- h) ~~Súhlasí s postojom Rudolfa Huliaka a do Moskvy by sa tiež išiel odprosovať.~~

Vysvetlenie:

Cieľom úlohy je hľadanie správneho významu v citátoch politikoch. Len keď rozumieme tomu, čo protistrana tvrdí, vieme efektívne a hlavne férovne protiargumentovať. Ak nerozumieme argumentom protistrany, veľmi ľahko v našich diskusiách sklzneme práve do slamených panákov, a to aj bez toho, aby sme mali zlý úmysel.

Odpoveď D je nesprávna, nakoľko súhlasné stanovisko k citátu Rudolfa Huliaka Andrej Danko nevyjadruje, ani jeho vôľu ísť do Moskvy za daným účelom. Možnosti C a B sú taktiež nesprávne, nakoľko z citovanej pasáže nevyplýva ani to, že by do Moskvy nešiel. Andrej Danko v pasáži nevyjadril k obsahu citátu Rudolfa Huliaka (možnosti B, C, D), ale iba k jeho forme (A). Správna odpoveď je A, čo znamená, že Andrej Danko neodpovedal na otázku, ktorú sa ho pýtal moderátor.

17) Over status

Prečítaj si nasledujúci status a odpovedz na otázky(2b):

A) Obrázok pod statusom:

Správna odpoveď

- a) je fotomontáž, zobrazovaná udalosť sa nikdy nestala
- b) je z obdobia pred voľbami v roku 2020, a preto je vytrhnutý z kontextu
- e) je použitý správne, pretože zachytáva udalosť po vyslovení nedôvery vláde Eduarda Hegera

Vysvetlenie:

Obrázok je fotomontáž tohto známeho obrázku, na ktorom sú odfotografovaní Robert Fico a Peter Pellegrini v kontexte zmeny predsedu vlády v roku 2018. Tento obrázok sa na fotomontáže používa relatívne často. Problematické je, že autor statusu neuvádza, že sprievodný obrázok je fotomontáž.

Už na prvý pohľad tvár R. Sulíka nenesie do fotografie – okraje tváre sú rozmazané. Taktiež mohli súťažiaci použiť aplikáciu Google Lens alebo iné.

B) Na ktorú situáciu reaguje pomocou statusu jeho autor?

Správna odpoveď

- a) oznámenie, že Richard Sulík plánuje kandidovať za poslanca Európskeho parlamentu**
- b) – vymenovanie 4. vlády Roberta Fica
- c) – vyslovenie nedôvery vláde Eduarda Hegera
- d) – vyhlásenie, že Richard Sulík nebude kandidovať za predsedu SAS

Vysvetlenie:

Odpovede B a C sú nesprávne, nakoľko by vôbec nesesedela chronologická súvislosť. Status bol publikovaný 23.10.2023 a 4. vláda Roberta Fica bola vymenovaná až 25.10.2023, čiže status na ňu, ako budúcu udalosť, nemôže reagovať. Podobne je to aj v prípade vyslovenia nedôvery vláde Eduarda Hegera zo dňa 15.12.2022, čiže príliš ďaleko v minulosti. Status sa touto témou vôbec nezaoberá. Čo sa týka možnosti D, aj keď táto situácia sa stala bezprostredne pred napísaním statusu (23.10.2023), z jeho obsahu je jednoznačné, že autor na ňu nereaguje. Nič z jeho obsahu nesúvisí z oznámením, že RS už neplánuje byť predseda. Naopak, kritizuje Sulíka, že nevie odísť z politiky. Práve naopak, kandiduje na "teplé miestečko v Bruseli". Práve táto fráza je indikáciou, že správna možnosť je A.

Zdroj:

[FB status](#)

18) Výroky o argumente

Sú tieto výroky o debatnom argumente pravdivé alebo nepravdivé? (4b)

Správna odpoveď

- Argument je uzavretý myšlienkový celok, ktorým sa snažíme niekoho presvedčiť o správnosti našich záverov – **pravda**
- Argumenty sú o názoroch, takže všetky argumenty sú rovnako platné – **nepravda**
- Argumenty musia byť štruktúrované a logicky konzistentné – **pravda**
- Niekedy stačí na argument jedna krátka veta – **nepravda**
- Čím rozsiahlejší je argument, tým je silnejší – **nepravda**
- Argument nemusí mať žiaden záver – **nepravda**
- Argument je vždy hovorený, písanému argumentu už nehovoríme argument – **nepravda**
- Na obsahu argumentu záleží rovnako, ako na štýle jeho prednesu – **nepravda**

Vysvetlenie:

„Argumenty sú o názoroch, takže všetky argumenty sú rovnako platné“ je nepravda, lebo argumenty môžu obsahovať logické chyby, napríklad keď z predpokladov nevyplýva záver alebo predpoklady nie sú založené na faktoch.

„Niekedy stačí na argument jedna krátka veta“ je nepravda, lebo argument musí obsahovať aj vysvetlenie a dôkazy. Ak má vyjadrenie len jednu vetu, zväčša ide o holé tvrdenie, t. j. vyjadrenie pozície bez poskytnutia argumentu.

„Čím rozsiahlejší je argument, tým je silnejší“ je nepravda, lebo kvalitné argumenty sú relevantné k téme a výstižné. Priveľa zbytočných slov môže ísť niekedy na úkor sily argumentu.

19) Časti debatného argumentu – teória

Spoj názov časti argumentu s definíciou. (1.5b)

Správna odpoveď

- **Tvrdenie:** Ide o jednoduché zhrnutie hlavnej myšlienky celého argumentu. Býva spravidla formulované ako zrozumiteľná a stručná veta, vďaka ktorej si poslucháč už na začiatku argumentu vie predstaviť, kam bude argument smerovať.
- **Vysvetlenie:** Je to zvyčajne najrozsiahlejšia časť argumentu, ktorá podrobne vysvetľuje jeho logiku. Popisuje príčinnno-následkový reťazec javov, ktoré vedú k záveru. Úlohou tejto časti argumentu je rozvíjať tvrdenie, aby bol argument presvedčivejší.
- **Dôkaz:** Táto časť znázorňuje, ako argument funguje aj v realite. Jeho účelom je podporiť uveriteľnosť záverov, ktoré sme sa snažili vysvetliť v predchádzajúcej časti argumentu. Väčšinou ide o rôznorodé typy dát, štúdií alebo prirovnaní.

Zdroj: Miroslav Nemčok a kol. (2014), Debatná príručka pre stredoškolské kluby

20) Časti debatného argumentu – prax

V tejto úlohe bude rozpísaný argument, ktorý hovorí o potrebe znížiť vek, od ktorého ľudia môžu voliť. Z volebného práva od 18 rokov by sa stalo volebné právo od 16 rokov. Jednotlivé časti argumentu sú však rozhádzané (1.5b).

Správna odpoveď

- **Tvrdenie:** Volebné právo by na Slovensku malo byť od šestnástich rokov, pretože by to výrazne pomohlo našej demokracii, názorovej pluralite a reprezentácii mladých ľudí ako v parlamente, tak v reálnom svete.
- **Vysvetlenie:** Keď je volebná hranica nastavená na 18 rokov, znamená to, že kvôli 4-ročnému volebnému cyklu získajú niektorí ľudia riadnu politickú reprezentáciu až ako 22-roční. Nízky počet mladých voličov veľmi obmedzuje schopnosť tejto skupiny presadiť svoje záujmy a názory v parlamente. Témy, ktoré trápia mladých, sa výrazne líšia od tých, ktoré trápia iné voličské skupiny, napr. seniorov. Mladých zaujíma klíma a kvalita vzdelania, seniorov na druhej strane viac trápia dôchodky a zdravotníctvo. Ak chceme, aby mala krajina vyvážené ciele, musia byť aj voličské skupiny pomerovo vyvážené.
- **Dôkaz:** Takáto zmena je možná a vyzerá byť aj populárnou. U našich rakúskych susedov už od roku 2007 môžu voliť aj 16-roční. Podobne je na tom aj Malta, Brazília či Argentína. Rakúski politológovia tvrdia, že účasť 16-ročných ľudí vo voľbách zapríčinila to, že strany prestali ignorovať témy, o ktoré sa táto skupina ľudí zaujíma.

21) Porovnanie argumentov

Prečítaj si argumentačnú výmenu medzi dvoma ľuďmi, ktorí diskutujú o tom, či by mali byť na školách povinné uniformy (3b).

Človek A:

Podľa mňa by mali byť zavedené uniformy na školách, lebo sa tým predíde šikane medzi žiakmi.

Totíž, študenti v mladom veku sú často povrchní a krutí, vedia sa posmievať svojim spolužiakom aj za veci, ktoré nie sú ich chyba. Deti napríklad nevedia ovplyvniť, či sa narodí do chudobnej alebo bohatej rodiny. Chudobnejšie deti si nevedia dovoliť pekné drahé oblečenie a ostatní si to v škole hneď všimnú. Tieto deti potom čelia vysmievaniu a šikane za spôsob obliekania. Školské uniformy by to zmenili, lebo by všetci boli oblečení rovnako, čím sa odstráni tento výrazný dôvod šikany. Tým pádom je vyššia šanca, že aj deti zo slabších rodín zapadnú a vyhnú sa šikane.

Napríklad Alison Bodine z Texaskej univerzity v roku 2003 vydala výskum, v ktorom zistila, že po zavedení povinných uniforiem takmer všetci žiaci tvrdili, že ich najväčšou výhodou je menej vysmievania. Tvrdili to dokonca aj tí, ktorí boli proti povinným uniformám!

Človek B:

Ja s týmto argumentom rozhodne nesúhlasím, lebo je to nebezpečný precedens.

Keď školy začnú žiakom prikazovať, ako sa majú obliekať, kde to skončí? Potom im môžu začať prikazovať aj to, ako sa majú do školy dopraviť alebo čo majú jesť. Postupne ďalšími a ďalšími príkazmi vznikne zo študentstva len šedá masa kontrolovaná riaditeľom alebo riaditeľkou. Týmto privádzame školu do režimu totality!

Kriticky zhodnoť reakciu človeka B, ktorý argumentačne reaguje na človeka A. Vyskúšaj sa odosobniť od svojho súkromného názoru a hľadaj objektívne chyby v kvalite argumentácie. Nájdi aspoň 3 takéto chyby a popíš ich:

Správna odpoveď

Súťažiaci si mohli všimnúť tieto tri hlavné chyby, ktorých sa človek B dopustil:

- **Chýbajúci dôkaz** – z predošlých úloh sa žiaci mohli dozvedieť, že dôkaz je kľúčovou súčasťou argumentu. Človek A dôkaz prezentuje, zatiaľ čo človek B neponúka žiadne fakty ani príklady na podloženie svojich tvrdení.

Správna odpoveď (pokračovanie)

- **Klzký svah** – argument človeka B sa dopúšťa logickej chyby zvanej klzký svah, t. j. predpokladá, že menšia zmena (školské uniformy) povedie k extrémnym a nepravdepodobným dôsledkom (totalita).
- **Ignorácia argumentu človeka A** – v debate je potrebné reagovať na argumenty ľudí, ktorí prezentujú opačný názor. Nestačí povedať, že „ja s týmto argumentom rozhodne nesúhlasím“ a následne hovoriť o inej téme. Človek B sa vôbec nevyjadril k argumentu o šikane spôsobenej chudobou. Túto ignoráciu a následnú zmenu témy bolo možné nazvať „červený sled“, ale nebolo to potrebné.

Následne si súťažiaci mohli všimnúť aj iné, menej závažné problémy v argumentácii, ako napríklad emočný apel človeka B alebo logická chyba „slamený panák“. Takéto chyby neboli až tak závažné, resp. nevyplývali priamo z textu.

Hodnotenie:

3 body dostali odpovede, ktoré dokázali identifikovať všetky tri najzásadnejšie problémy argumentu a rozsiahlo vysvetliť, prečo a ako sa človek B týchto chýb dopustil.

2 body dostali odpovede, ktoré identifikovali aspoň dva zásadné problémy s argumentom. Takéto odpovede sa niekedy popri tom zamerali aj na menej dôležité časti argumentu.

1 bod dostali odpovede, ktoré si všimli aspoň jednu relevantnú chybu v argumente. Takéto odpovede boli veľmi stručné a heslovité.

0 bodov dostali zväčša odpovede, ktoré nespĺňali zadanie. Napríklad reagovali na argument človeka A alebo vyjadrovali svoj osobný názor.

Vysvetlenie:

V minulých rokoch OKM sme súťažiacim dávali za úlohu napísať vlastný argument na vybranú tému. Tento rok bol iný, lebo sme od súťažiacich žiadali postaviť sa do pozície objektívneho „rozhodcu“ – cieľom bolo naučiť sa rozlíšiť fakty od názorov a všimnúť si argumentačné chyby aj v prípade, že s daným názorom môžeme osobne súhlasiť.

Otázky, pripomienky, sťažnosti

V Slovenskej debatnej asociácii chceme, aby bola Olympiáda kritického myslenia spravodlivá a transparentná súťaž. Preto sme poskytli detailný a exaktný popis procesu bodovania všetkým účastníkom a účastníčkam.

V prípade, že s niečím nesúhlasíte, máte sťažnosť alebo sa len chcete na niečo opýtať, neváhajte nás kontaktovať: okm@sda.sk